

om het even met welke mestsoort. Men erkent deze aen de kracht der heidegewas die er zelfs groeiend. Meermaels zyn het voormalige moerassen, wier ondergrond kleiachtig is.

De grondbrekting ter diepte van 60 tot 80 centimeters, het effen leggen en het verbeteren des bodems door kalk, als wanneer men een deel der aerde naar een ander punt te vervoeren heeft, ten einde een effen grond te verkrygen, kost somwylen 800 fr. per hectaer, en dan nog is de werking niet voltrekken, behalve in het geval men aanstonds een buraer vindt die bekwaam is om zyn land goed te bemesten. In de meeste gevallen moet men gedurende twee of drie jaren zelve bouwen, iets wat men zal kunnen doen met koophandelsvetten, zooals guano en den mest van Vandegheyn. Men mag zich voldaan achten als die teeltoefening opbrengt als zy kost: maar alsdan zal men een land hebben dat in mededinging kan treden met de sinds lang beploegde landen, die in de meeste gemeente van Vlaenderen verpacht zyn op den voet van 75 tot 100 fr. per hectaer.

GOEQUIER-DE COSTER,
medelid van den hooger landbouw van België.

M. Gouverneur van Limburg stuert den volgenden omzendbrief aen de heeren arrondissements-Kommissarissen en aen de gemeente besturen:

Door de inzage van eenen statistieken staet der verkooping van gemeente heide welke ik geroepen ben geweest hem te bezorgen, heeft de heer Minister van binnenlandsche zaken opgemerkt dat onlangs verkoopen plaets hebben gehad, ingevolge Koninglyke bemagtingen toegestaan, sedert lange jaren en zelfs onder het Staatsbestuur der Nederlanden. Deze hooge ambtenaar kan niet voor regelmatig beschouwen vervoerdingen dewelke zoo langen tyd na de dagteekening der akten die dezelve toelaten, gedaan worden, vooral daer deze bemagtingen betrek hebben tot eene gesteldheid van zaken die niet meer bestaat en eene wetgeving dewelke geheel en al veranderd is.

Diensvolgens worden de gemeente-besturen uitgenoodigd voortaan niet meer over te gaan tot verkooping van onbebouwde gemeente gronden krachtens akten van toelating verleend door de wet van 25 maart 1847, zonder dat de zaak een het Departement van binnenlandsche zaken zal onderworpen geweest zyn.

Aengaende de vervoerdingen gemagtigd door nadere besluiten, is het van belang dat de kohieren van lasten aldus opgesteld worden dat zy slechts één maal kunnen dienen en de gemeente verplicht zal zyn de tuschenkomst van het Gewestelyk bestuur in te roepen, telkens zy het zal noodig achten gronden te koop te stellen, dewelke by eene vroegere toewyzyng onverkocht zyn gebleven. Op deze wyze zal het mogelyk zyn te onderzoeken of de voorwaarden onder de welke iedere verkooping plaets grypt veranderingen veroorzaken, hetz van het kohier van lasten, hetz van het besluit zelve hetwelke de vervoerding gemagtigd heeft.

Ik verzoek u, Mynheeren, van den tegenwoordigen zorgvuldig aenteekening te houden, ten einde u, in het voorkomende geval, er na te dragen.

Iets over de ambtenaren.

Er wordt tegenwoordig veel gesproken over de drukking die onze ministers doen ondergaan aen al wie van hen afhangt. De ambtenaren klagen dat hun de burgerlyke vryheid wordt ontnomen, en dat zy hun gevoelen

niet vryelyk meer in de verschillende byeenkomsten durven bekend maken uit vrees dat de vryheidsminnende uitverkoren van 15 december 1837, hen zouden afzetten. Een der slagoffers hunner strengheid, de heer Van den Broek, heeft aen de kamer een smeekschrift gezonden, waer door hy vraegt dat men middelen aanwendt om die willekeurige afzettingen te doen ophouden, en het lot der Ambtenaren te waerborgen.

Wij betreuren insgelyk het lot dat zoo vele achtenswaardige mannen hierdoor ten deel valt, maar hetgeen ons het ergste voorkomt is dat er geen middel is om zulks te beletten. Het is zeker dat de benoeming der ambtenaren tot de uitvoerende magt of tot het bestuur behoort, en by gevolg dat zy door de ministers moet gedaan worden, dat men aen de ambtenaren de onafzetelykheid (inamovibilité) als aen de regters niet kan toestaan, dat de afzetting, volgens alle regt, moet gedaan worden door degenen welke de benoeming doen, dat de ministers alleen het gedrag hunner onderhoorigen kunnen oordeelen.

Men kan wel is waer in de kamer eenige uitleggingen over de benoemingen en afzettingen vragen; maar, ten eerste, wat maakt zulks, als het kwaed gedaan is? Ten tweede, zal de vrees van de uitlegging te geven de ministers nooit tegen houden. Zy kunnen de zaken draeiigen en keeren gelyk zy het goocivinden, want de ambtenaar is er niet om zich te verdedigen.

Nog eens deze drukking is betreunswaerdig, en iedereen, die onze schoone vryheden bemint, moet ongerne vrye Belgen zoo behandeld zien. Maar het is het gevolg van de kiezingen van 10 December. Moeten vele ambtenaren hier niet op de borst kloppen, en zeggen: ik heb daer toe medegewerkt? Het is door my, door my dat zulke en zulke van de party gekozen, en het ministerie gehandhaefd is geweest. Voor velen dus is het loon naar werken.

Hoe het kwaed verbeteren? Ontdoen wat gedaan is, en in de aenstaende kiezingen de ministers duidelyk doen zien dat men hunne handelyze niet goedkeurt. Daer toe zeker zoude de kiezing van den heer Van den Broek, waervan men als van eene waerschyntyke zaak spreekt, veel kunnen bydragen.

Tongeren, den 15 april 1859.

Mynheer de Redakteur,

Hoe ouder ik word, hoe meer betreur ik den goeden ouden tyd van myn kindsche dagen. Zy kunnen my zeggen wat zy willen, het ging-toem-niet slechter. De politie was onbekend, de klokken dienden slechts om de geloovigen naar de kerk te roepen en het tongersch bier spande de kroon aen de gansche wereld. Men kende die heel komplimenten van vandaag niet. Men ging gerust naar den staminé, men draaide zyn kaartje en het gebeurde wel somtyds dat men eens van de bruidtroefafel naar de eerste mis ging, maar daer moede zich geen gendarm of geen knuppelman mee.

Vandaag is alles veranderd. Eertyds dronk men goed bier uit slechte snellen, vandaag drinkt men slecht bier uit kristallen glazen. Eertyds bestond het mobilie herberg uit eene houten bank en eene lamme tafel op de schouw stond eene lamp, rond de schouw hing eene gordyn, onder de gordyn hing eene kopere priemdoos en aen de deur stak een gewyde paem. Vandaag is men in de herbergen verblind door het licht der usters en der kandelabers, men zit op geboereerde soas, men leunt op marbere tafels, men speelt op den billard, men rookt pure avoine,

hadden zich, van eene talryk volksmenigte gevolgd, naar den krocht begeven; en als reeds hadden zy er de kist uitgehaald. Maar nauweyls hadden zy de zelve buiten de kerk gebracht (1), of het wel hun onmogelyk vooruit te trekken, zoodanig zwaer wer censklaps de last dien zy op hunne schouderen droegen. Door dit wonder getroffen, zettelen zy een oogenvlik hunne kostelyken pand naar en, beraedslaegden over het besluit dat hun in deze omstandigheid te nemen stont. Eilolyk geloofde de abt een middel gevonden te hebben: y naderde de kist, stak zyne hand uit en beloofde plegtlyk dat men alle jaren het ligchaem van sinte Lieven in volle processie naar Hauthem zou terug brengen, om het er gurende eenen nacht in zyne vorige grafstede of de lykkest hemam haer gewoone gewigt, en de monniken konden hunnen tot voorzietten. Zy namen den weg naar Gent en trokken de schelde te Destelbergen over. Naby de stad gekomen zyn, werd het ligchaem neêrgezet op eene hoogte die nog heden den naam draegt van Bergekruis (2). Men ging naar de abdij de lighamen halen der HH. Landoald, Lodrade en Bavo die men daer bewaerde, en met deze relikwien trokken sinte Lieven en gemoet om hem plegtlyk in te halen. Echter na de overbrenging van den schotschen geloofsmedeling, werd de gedane beloven van abt Erenboldus o het vergeetboek bragt, en het was slechts in 1039, dat ten de kas die des heiligen gebeente bevattende naar Hauthem bragt, en sedert dien werd de jaerlyksche processie der *loten van sinte Lieven* niet meer onderbroken. Men gaf aen de bedevaerters den naam van *zotten* om reide der poets, kluchten en

had den krocht begeven; en als reeds hadden zy er de kist uitgehaald. Maar nauweyls hadden zy de zelve buiten de kerk gebracht (1), of het wel hun onmogelyk vooruit te trekken, zoodanig zwaer wer censklaps de last dien zy op hunne schouderen droegen. Door dit wonder getroffen, zettelen zy een oogenvlik hunne kostelyken pand naar en, beraedslaegden over het besluit dat hun in deze omstandigheid te nemen stont. Eilolyk geloofde de abt een middel gevonden te hebben: y naderde de kist, stak zyne hand uit en beloofde plegtlyk dat men alle jaren het ligchaem van sinte Lieven in volle processie naar Hauthem zou terug brengen, om het er gurende eenen nacht in zyne vorige grafstede of de lykkest hemam haer gewoone gewigt, en de monniken konden hunnen tot voorzietten. Zy namen den weg naar Gent en trokken de schelde te Destelbergen over. Naby de stad gekomen zyn, werd het ligchaem neêrgezet op eene hoogte die nog heden den naam draegt van Bergekruis (2). Men ging naar de abdij de lighamen halen der HH. Landoald, Lodrade en Bavo die men daer bewaerde, en met deze relikwien trokken sinte Lieven en gemoet om hem plegtlyk in te halen. Echter na de overbrenging van den schotschen geloofsmedeling, werd de gedane beloven van abt Erenboldus o het vergeetboek bragt, en het was slechts in 1039, dat ten de kas die des heiligen gebeente bevattende naar Hauthem bragt, en sedert dien werd de jaerlyksche processie der *loten van sinte Lieven* niet meer onderbroken. Men gaf aen de bedevaerters den naam van *zotten* om reide der poets, kluchten en

(1) Tot aen de plaats waar een oude appelbaer ston, die heden door een groot kruis verang is.
(2) Eene nog zeer bezochte bedevaertplaets.

men krygt, met een reverencie, zyn glas op eenen zilveren cabaré, men leest de gazet en daerby is het parlé françé konter alle menschen. Het bier is wel een cent duerder, maar het is ook voor twee cent slechter.

Alles wat my maer spyt, dat is dat ik die nooit niemand iets gedaan heb, in myn ouw dagen nog met den sabel moet geregeerd worden. Ik die fyftig jaar lang den vreedzaamsten burger der stad geweest ben, ik die altyd voor het goed geweest ben, ik mag heden nog niet gerust myn snel kraken. Dat is toch wat fel. Als men zoo lang den haem getrokken heeft, dan eet men gaerne zyn haver op zyn gemak. Dat heeft een oud paerd my op de voor gezegd.

Ik heb het ongeluk niet van avokaet te zyn.... exku-seert.... ik heb het ongeluk van niet avokaet te zyn. Anders zou ik eens onderzoeken, hoe verre die heeren het regt hebben van eene herberg te doen sluiten als men gerust en stil met zynen gebuer aen het kallen is. Een herbergier staet voor de wet op den zelfden rang van eenen winkelier. Als hy zyn patent betaelt, dan mag hy zynen handel dryven op welk uur den dag of van de nacht als het hem belieft en zoo dikwyls als de klanten zich presentereen. Toujours op conditie van niemand schade te doen en niemands rust te stooren.

De Constitutie zegt dat wy lieber zyn. Dat staet gedrukt; en alle reglementen zyn van geene waarde als zy niet met de Constitutie overeen komen. *La liberté n'a pas besoin de faire le tour du monde pour passer par la Belgique.* Dat heeft eens een slimme man gezegd.

De Constitutie zegt ook; alle Belgen zyn gelyk voor de wet. Maar de politie van Tongeren zegt van haren kant: de burgers die in stilte over vrede en oorlog resonereen, worden met eenen coup de sabre de herberg uitgejast; maar de heeren van *la Société littéraire* kunnen vry de heele nacht de vensters van hun lokaal open-spannen en een lawyt maken om de halve markt te beletten te slapen. Waerom? Misschien omdat alle Belgen gelyk zyn voor de wet. — *Qui voulez-vous?*

Een oude Tongenaar.

Verleden zaterdag is in onze stad overleden, in den ouderdom van 83 jaren, M. Jean Rigo, advokaet, lid van den fabryk-raed van O.-L.-V. kerk, oud lid van den provinciale-raed van Limburg en van den gemeente-raed van Tongeren, oud-voorzitter van de bestuurde commissie der godshuizen, byregter van het vrede-gereg, commissaris der muziek-societeit enz.

Dingsdag hebben de lykplegtigheden met den grootsten luister plaets gehad. Overvloedige uitdeelingen van brood hebben ten die gelegenheid plaets gehad.

Preventieve gevangenis.

De *National* kondigt het volgende artikel af uit Leuven, hetwelk een nieuw bewys is hoe willekeurig de wet somtyds is:

« Sedert eenigen tyd komen er schreuwende misbruiken voor den dag, ten gevolge der wet van 1832 op de preventieve gevangenis. Er heeft te Leuven een geval plaets gehad, dat al zyne wreedheid bewyst.

» Zondag, 13 maart laetsleden, kocht eene meid uit een der voornaemste koffyhuizen der stad in de heurt een paar kousen. Toen zy gepast had, vond zy ze te klein, en droeg ze 's maendags terug. De winkelierster wilde ze niet nemen. De meid ging zich beklagen by de politie, die verklaerde daermeê geen zaken te hebben.

» Denselven dag verliet het meisje het koffyhuys, gaf

kabriolen die zy op hunnen weg en zelfs te Hauthem nitrigten, ondanks de reglementen die deze onbetamelijke verlustigingen verboden. Het was omtrent 1185 dat de relikwiekas van den heilige te slecht geworden zynde, Gantier, bisschop van Doornyk, gebood dat de overdraging van het stoffelyk overschot van sinte Lieven, in eene andere kas moest geschieden.

Om meer plegtigheid aen deze vermaerde processie by te zetten, rigten de bedevaerters zich vroegtydig in genootschappen op. Ten dien einde werden er twee broedersschappen tot stand gebragt; het eene, genaemd broederschap van binnen de stad, wat in inwoners der stad Gent en deszelfs omvang samengesteld; het andere onder den naam van broederschap van den buiten, besloot in zich de medegenooten die Hauthem en het platte land bewoonden. Deze nieuwslachtige gilden waren uit talryke leden somgesteld; elk harer had een deken en verscheidene provisors. Alwie er deel van maakte was gehouden by zyn afsterven een bezet aen sinte Lieven te doen. Voor wat de verplichtingen aenging, deze waren zeer eenvoudig, men moest elk jaer, in eene doelmatige kleedaasje, de relikwiekas van sinte Lieven vergeleiden van Gent naar Hauthem en van Hauthem naar Gent. Later en allengskens begon deze kleedaasje veel te wenschen te laten ten aanzien der zedigheid. Ter oorzaak der groote hitte die ten dien tyde des jaers hen veel deed lyden, kleedden de bedevaerters zich in het algemeen zeer ligt, alleenlyk trokken zy hunne hozen en lynwaden wambly aen zonder iets anders daar onder. Het meeste deel droeg pantserkens of laken rokens, waerop yzren plaetjes genaaid waren en die alius niet slecht aen wapenrokken geleken. Op hun hoofd zettelen zy eene soort van metalen stormhoed, en aen hunne zyde hingen zy een scherpen degen of broeden braeckmaer. Dit oorlogskostuum deed hunne onverschrokkenheid geweldig toenemen, en liet hun toe

aen de winkelierster de kousen terug, en eischte haer geld weêr, hetwelk deze weigerde. Het meisje verhuisde en vertelde aen ieder die het hooren wilde haer geval.

» Een heer die het hoorde zegde hierop: « Ik zou de politie wel dwingen daer tusssen te komen; ik nam het eerste pak meê dat ik krygen kon. » De meid deed het zich geen tweemaal zeggen; zy helde by de winkelierster; de winkeldochter opende en de meid nam een pakke dat op den toog lag en droeg het in het koffyhuys waer zy gediend had, en waer ze iedereen kende. Terwyl zy de koopwaer op de tafel wierp, zegde zy: « dat nu de politie maar come. »

» Het koffyhuys was vol verk: het was 9 ure des avonds. De winkelierster kwam welhaest aen met geburen en de politie, die de meid anhiel en haer voor den commissaris van politie bragt; deze deed haer in de gevangenis steken.

» Na DRY WEKEN preventieve gevangenis, is dat meisje dezen morgen voor het tribunaal verschenen, welke haer, *nietlegenaende het rekvisitorium van het openbaar ministerie veroordeeld heeft tot het minimum der straf: ACHT DAGEN GEVANGENIS.* Zy wordt vastgehouden, dus zy heeft geen belang er in te appeleeren; want binnen de acht dagen heeft het hof niet gesta-tueerd. Ziedaer hoe men in België wetten maakt!

Men leest in een Antwerpsch fransch blad: de nieuwe wet op den lylsdwang heeft niet voldoende de positie verbeterd van de huisvaders, wier jonge kinderen zich aen eenige overtreding hebben schuldig gemaakt. Men heeft eenen meiser, vader van 6 kinderen, waervan het oudste maar 13 jaren is, in de celgevangenis gezet. Zyne vrouw, doodelyk ziek, is op het punt van een zevente kind ter wereld te brengen.

Ziehier de misdaed waervoor hy aengehouden is: twee van zyne knapen hadden eenige rapen uitgetrokken op een veld, en werden in october laetsleden veroordeeld door de regtbank van simpele politie, tot eene boete. De vader aen het hoofd van een huishouden van 8 personen had nagelaten de proceskosten te betalen, beloopende 6 fr. 05 centiemen. Deze waren nu gekommen tot 10 fr.

Zaterdag heeft men hem aen zyne talryke familie, aen zyn huisgezin onttrokken.

Als zoo eene inhechtensneming niet verboden is door de nieuwe wet, dan mag men toch zeggen, dat die aenhouding niet had mogen plaets hebben in een oogenvlik, dat de met-sers hun werk nog niet heel en al hernomen hebben en nog geen hoog daggeld verdienen. Eenige maanden wachtns had de fiscus nog niet van zyne regten doen vervallen. Alsdan ware deze aenhouding niet zoo wreed, niet zoo dom geweest; want er is hier maer kwestie van eene burgerlyke verantwoordelykheid van den kant van den vader, die toch niet altyd beletten kan dat zyne jongens in het veld loopen eenige rapen uittrekken.

Laet ons hopen dat de magistrat, gelast met de uitvoering der vonnissen van simpele politie en M. de ontvanger van het enregistrement, de gevangenis van dien ongelukkigen huisvaer zullen doen ophouden.

Andere dommigheid: de bevelbrief van bestaan, aen den aengehoelene gezonden, *was in het fransch*, zoodat de goede man er geene letter van verstaan heeft. Is dat niet beter den spot dryven met de vlaemsche bevolking? Dat is een begin van het verplichtend onderwys, op de fransche taal toegepast. Leer het fransch, vlaemsche jongens, zoo niet dan zult gy, by het minste geval achter de tralies gaan mediteeren over de noodzakelykheid van uwe *eigene* administratie te leeren verstaan, die u in eene vreemde taal aanspreken.

Wy moeten aen onze lezers kenbaar maken wat er komt te gebeuren in de sektion der Vertegenwoordigers-Kamer, ter gelegenheid des onderzoeks van het wetsontwerp tot

zich met meer straffeloosheid aen menigvuldige knevelaryen over te leveren. In het begin der XVe eeuw kwam er nog een derde bedevaertersgilde tot stand, onder de benoeming van broederschap der almoezen van sinte Lieven. Ten einde de openbare orde te verzekeren werd de relikwiekas gewoonlyk gedragen in de tegenwoordigheid van twee schepenen, die te paerd achterna reiten, en de baljuw van Aelst werd van wege den abt van Sinte-Bavo aenzocht zich op het tydstip der processie met eene sterke compagnie politie-agenten naar Hauthem te begeven. In weerwil deze wyze voorzorgen, werden de groote volksvereenigingen die aen het feest van sinte Lieven deel namen, schier altyd gekenmerkt door tallooze baldadigheden, waerin de dronkenschap en de losbandigheden ruimschoots het beste deel vervulden. Onder voorwendsel van gotsvrucht waren er allerhande zedeloze lieden, bandelingen, landloopers die zich onder de opregte bedevaerters wisten te vermengen, om ongehinderd hunne strooperyen te kunnen plegen, de boeren geld afpersen en op rantsoen stellen, en aen de vuigste ongebondenheden den teugel te vieren. Reels had Philips van Burgondië een edikt afgekondigt, waerby het de bedevaerters verboden werd pantsers te dragen en zich van wapenen of stokken te voorzien. Later werden er nog andere maatregelen genomen; kortom, Karol-de-Vyfte, lastig geworden door de klagen welke de processie van sinte Lievens-Hauthem van alle kanten deed opryzen, eindigde met de zelve in 1540, na den opstand der Gentenaren, voor immer te doen ophouden. Op dit tydstip werd de abdij van Sinte-Bavo afgeschafst; de relikwiekas van Lieven en verscheidene andere heiligen werden naar de kerk van St.-Jan, alsdan de hoofdkerk van St.-Bavo geworden, overgevoerd, en vonden eindelyk in 1578 tydens de heilighendende plunderingen der Kalvynisten het einde van hun bestaan.

(Wordt vervolgd.)

uitlegging van het artikel 84 der gemeente-wet, wegens het bestuur der liefdadige gestichten.

De eerste sektion heeft tot verslaggever benoemd M. Muller; de tweede, M. Van Overloop; de vierde, M. De Paul; de vyfte, M. E. Van den Peereboom; de zesde, M. Vervoort.

De verslaggever der derde sektion is ons nog niet bekend. In de tweede sektion, is de verslaggever, M. Van Overloop, gelast geworden met in de middensektion de volgende opmerkingen te doen gelden:

De aanbieding van het wetsontwerp, thans dat de kwestie hangende is voor het hof van appel van Gent, is eene onbetamelikyheid jegens de magistratuer.

Aen het ministerie moet er gevraagd worden hoe het met het onderzoek staet welk het geopend heeft nopens de kwestie der liefdadigheid, en met de lyst der liefdadige gestichten, hospiciën en andere dergelyke instellingen des lands, met de historische melding hunner fondatie; is het aen de openbare of aen de byzondere liefdadigheid dat men dezelve verschuldigd is?

De aanmerkingen wegens de benoeming van generaal Chazal tot het ministerie van oorlog blyven niet te kort.

Onder al hetgeen er gezegd wordt, is het volgende meest geloofweerdig, namelyk dat de generaal Chazal gezinszins door M. Rogier aen den Koning is voorgesteld geworden: hy treedt in het ministerie buiten allen invloed van zyne kollegas.

Wederom eenen kemel geschoten. — De kolom van het Kongres moest 600,000 franks kosten. Deze som is ingeslikt en nu komt het gouvernement wederom op met eenen achtersteert van 200,000 franks.

Nu, de begrotingen van den bouwmeester waren onler-zocht en goedgekeurd geweest door de koninglyke commissie van gedenkbouwen.

« De ondervinding, wordt er in de beweegredens gezegd, heeft over het algemeen de juistheid der begrotingen bewezen. » En het is op het oogenvlik zelve der aanbieding van een wetsontwerp welk deze woorden kon lengerachtig maken, dat de minister dezelve in de Kamer brengt by wyze van verroosting.

Het is te verhopan dat de Kamer zich alle de noodige inlichtingen zal doen bestellen wegens de duisterste punten dier onderneming.

Hoe de Franschen over de verfranschte Belgen oordeelen.

In eene beschryving van een togte van Brussel naar Waterloo, zegt de betoefde fransche schryver en kritikus Leon Gozlan, de volgende woorden, welke wy ter overweging geven aen alle naipers van fransche zeden en gewoonten in België:

« Het is in Frankryk een vry algemeene dwaling, te gelooven dat in België een jegelyk vlot onse taal spreekt. Men vergist zich hierin; de Belgen — en ik maak hier geene uitzondering voor de inwoners van Brussel — spreken alleen fransch om te bewyzen dat zy het niet kunnen. Ik maak hun deze onwetendheid tot geen verwyf; integendeel, ik wenschte dat zy volkomen ware, daer het myne innige overtuiging is, dat hunne minderheid in kunsten en wetenschappen dagteekent van den oogenvlik, waerop zy in spraek en schrift de vlaemsche taal hebben verworpen, om er eene aen te nemen, die voor hen niet geschikt is.

» De Belgen, tot welke klasse zy ook behooren, spreken onderling niets dan vlaemsch, dat zeker gene zachtvloeiende en welluidende (*het is een Franschman die spreekt*) maar dat toch wel degelyk eene taal is. Het is uit gemakheid en uit zucht tot naeping, *dat zy in de samenleving fransch spreken*, maar deze dwang heeft ten laetste hunnen geest verdoofd. De Belg drukt zich slechts in het fransch uit met behulp eener voorafgaende vertaling, die hy gedurig overweegt. *Hy denkt in het vlaemsch, en spreekt in het fransch*, en gelyk ik zoo even zegde, deze krachtige inspanning waerop hy zich van zyne geboorte af tot zyn dood toelagt, ontleemt hem zyne geestkracht, verdooft zyne persoonlykheid, ontnemf hem, en maakt van de Belgen eene kleurloze massa.

» Geheel België is niets dan eene onmetelyke vertaling. Alleen de lagere volksklasse is vlaemsch gebleven; en deze verstaet dan ook in het geheel geen fransch, en de stedelyke regeringen zoowel van Mechelen, Antwerpen, Leuven als Brussel, hebben het daerom noodig geoordeeld om, ten gerieve van de ingezetelen dier plaetsen, naest de fransche namen der straten, de zuiver vlaemsche te plaetsen.

» Er is my in der tyd een geestig gezegde verhaeld van de Koningin der Belgen, dat tot bevestiging kan strekken van den valschen grammatikalen toestand, waerin zich naar myne zienswyze hare onderdanen bevinden. By het overhandigen van eene redevoering, die een afgeveerdigde, by zekere gelegenheid gehouden had, zegde deze lot de Koningin: — Uwe Majesteit zal de fouten wel gelieven te verschoonen, die my by het schryven dezer redevoering kunnen ontsnapt zyn. . . . Geef my uwe redevoering, maar, Mynheer, viel hem de Koningin in de rede; *ik zal ze laten vertalen. . . .*

Donderschermen, (Farantonnères).

Een redetwist ontstaen zynde wegens de noodzakelykheid van donderschermen te plaetsen op de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Brugge, zoo heeft het gouvernement zich naar de klas der Wetenschappen van de koninglyke Akademie gewend, om te weten of het nuttig is van donderschermen te plaetsen op de torens en openbare gebouwen die eene groote hoogte bereiken. M. Duprez heeft wegens deze kwestie het volgende verslag gedaan:

« De kwestie van het nut der donderschermen is eene dergene die tegenwoordig volkomenlyk opgelost zyn en op

de welke de wetenschap niet meer moet terugkeeren. Meer dan eene eeuw ondervindingen, de werken van Reimarus, in Duitschland, degene van sir Snow Harris, in Engeland, en de navorschingen van Arago, in Frankryk, laten nopens dit nut den minsten twyfel niet meer bestaan, en met rede moet men verwonderd zyn over de weinige beschiktheid, ja zelfs den zekeren tegenzin die men in ons land nog toont voor het plaetsen van dergelyke behoelstelsels, vooral als er kwestie is van grbouwen die, 't zy door hunne gelegenheid, 't zy door plaetselyke oorzaken, meest aen de verwoestingen van den bliksem blootgesteld zyn. In dergelyk geval bevindt zich de kerk van Onze-Lieve-Vrouw te Brugge: uit de stukken die by den brief van M. den minister gevoegt waren blykt het dat, in een tyduum van vyftig jaren, de spits dier kerk reeds herhaelde maal door den bliksem getroffen is, met meer of min schade verrigtingen, en my dunkt dat, in dergelyke omstandigheden, men geen oogenvlik meer behoeft te aezelen om de middelen te gebruiken die dit merkweerdig gebouw kunnen beveiligen tegen nieuwe ongelukken, welke den eenen of den anderen keer onherstelbaar zonden kunnen wezen. De jaerboeken der wetenschap bieden menigvuldige voorbeelden aen ter sta-ving voor hetgeen ik hooger kom te zeggen; ik zal my, al eindigende, vergoeuen met datgene aen te halen dat betrek heeft op de hoofdkerk van Strasburg, en wel om rede der gelykenis die het oplevort met het geval dat ons hier bezigt houdt. Deze hoofdkerk werd ook menigmaal van den donder geslagen; zelfs werd zy eens drymaal door den bliksem getroffen binst een en het zelfde onweder, en de stukken zyn daer om te bewyzen, dat binst de dertig jaren die verliopen eer men bliksemalleiders op de kerk stelde, de gemiddelde uitgaven om de door den donder aengerigte schaden te herstellen, duizend franks 's jaers bedroegen. Binst de zeven eerste jaren die op het plaetsen der donderschermen volgden, zyn noch het gebouw noch deze behoelstelsels niet éénmaal door den bliksem getroffen geweest, en intien later, in 1843, de donder twee maal achtereen op de bliksemalleiders viel, vond hy den weg dien hy moest volgen op voorhand aengeduid, en ging zich langs hen de yzeren keten in den grond verliezen, zonder eenige de minste schade aen 't gebouw te hebben aengerigt. »

Boete op de dronkenschap.

M. de Neyremand, voorzitter van het tribunaal van Altkirch, heeft een werk opgemaakt over de dronkenschap en hare gevolgen, en wil daerin de dronkenschap als eene strafbare overtreding aanzien, en dien ten gevolge strengelyk doen straffen.

Hoe nuttig, hoe voordeelgik het ook mogte zyn, dat de lage drif van zich te bedrinken, zoo legengewerk worden, denken wy echter haer invoering in vele landen meijelyk, zoo niet onmogelyk. Het is echter geene nieuwigheid meer; zoodanige wetten bestaen in verscheidene landen van Europa, en bestaen er zelfs nog.

Wy zullen den schryver een oogenvlik op het historisch terrein volgen, en doen zien hoedanig het geval van dronkenschap by sommige volkeren aanzien werd.

Wy zullen niet stil staen by de verwoekingen, die de Bybel uitsprekt tegen den dronkaerd; in Griekenland en Rome werden deze lasten verstoerloo; gebrandmerkt en uit alle publieke ampten afgevoerd. Er bestond zelfs eene wet van Dracon, die ze met den dood strafte. . . . By de hedendaegsche volkeren is de overdaed van drank, die bron van veel kwaed, zoo als wy zegden, nog algemeen geschaandelyk en wordt by velen gestraft.

De Muselmansche wet beschouwt den sterken drank als *dwaisnat*, en de Koran verbiedt formeel het gebruik van likeur. In Perzië zet men den dronkaerd ten achterste voren op eenen ezel, en men leidt hem alzo by het groefel der trom door de straten. In Duitschland werd vroeger den dronkaerd eene boete opgelegd.

In Zwitserland zette men de vrienden van Bacchus achter de tralies; het was hun verboden, na zulke straf, gedurende een jaer wyn te drinken, en die toelating krygen zy slechts terug als hunne medeburgers hierin toestemden.

Of dia wet nog bestaet weet de schryver niet; maar in de kantons Uri en Unterwald wordt degene, die iemand aanzet tot overmaat van drinken, gestraft met eene boete van 25 gulden, terwyl voor den herbergier de strafdubel is. Het is aen dezezeden vooraf verboden op krediet te tappen, en voor slecht bezaende personen te schenken.

Ieder burger die zich bedrinkt op den dag der *lands-gemeine* (volksvergadering), wordt met eene boete van 10 gulden gestraft.

In den Elzas was men vroeger heel streng in zake van dronkenschap; men zette de dronken kerels voor 3, 8 en meer dagen op water en brood, en als eene vrouw den moed of liever de zwakheid had offers te brengen aen vader Bacchus, sneed men haer. . . de haren af.

In Engeland wordt ieder persoon, tot welke klas hy dan ook behoort, die 's nachts dronken wordt gevonden op straat, aengehouden en voor den regter geleid. Een engelsch blad van de maand july 1856, haugt het volgende curieus voorbeeld op van *spoedige* regtoening:

« Men beginne met de personen die in den nacht zyn aengehouden.

- N. . . was zoo zat, dat hy zich niet kon regt houden.
- Bekent hy dat?
- Ja.
- Dat hy 5 shillings boete betalen.
- Ofwel: — Was N. dronken? Bekent hy dat?
- Neen.
- Was zyn frak van achter vuil?
- Ja.
- Dat hy dan 5 shillings boete betale.
- Mynheer heeft een glas gebroken in den omnibus.
- Wanneer zeegt gy het glas nog heel?
- Dat weet ik niet juist.
- Hebt gy andere bewyzen?